

JOEEP

Journal Homepage: <http://dergipark.org.tr/joeeep>

Araştırma Makalesi • Research Article

N11 Ülkelerinde Finansal Derinleşme Yoksulluk ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Finansal Liberalleşme Hipotezi

Poverty in Triangle of Foreign Openness, Foreign Debt and Inflation N11 Countries: Panel Causality Analysis

Melihat Batu Ağırkaya^{a,*}

^a Dr., Iğdır Üniversitesi, Iğdır Meslek Yüksekokulu, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, 76000, Iğdır /Türkiye
ORCID: 0000-0002-8703-5622.

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 27 Mayıs 2022
Düzeltilme tarihi: 30 Haziran 2022
Kabul tarihi: 3 Ağustos 2022

Anahtar Kelimeler:

Dışa Açıklık
Dış Borç
Enflasyon
Ekonomik Büyüme
Nedensellik Analizi

ÖZ

Bu çalışmada 2000'den 2020'ye kadar yirmi yıllık bir süre boyunca N11 ülkelerinde dış açıklık, dış borç ve enflasyonun yoksulluk üzerindeki etkilerinin incelenmesi ve sonuçlarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Değişkenlerine ait verilerin tamamı Dünya Bankasının veri tabanından (World Development Indicators) yıllık olarak alınmıştır. Durbin-Hausman eşbütünlük testi ve Emirmahmutoğlu ve Köse (2011) nedensellik testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları, dışa açıklık, dış borç, enflasyonun ile yoksulluk arasındaki eşbütünlük ilişkisinin incelendiği Durbin-Hausman eşbütünlük testi, değişkenlerin uzun dönemde eşbütünlük olmadığını göstermiştir. Değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisi Emirmahmutoğlu ve Köse (2011) nedensellik testi kullanılarak analiz edilmiştir. Nedensellik testinde, N11 ülkelerinde dışa açıklık oranından yoksulluğa doğru "Türkiye ve Endonezya" da, yoksulluk oranından dışa açıklığa doğru "Türkiye, Endonezya, Mısır ve Bangladeş'te", Enflasyon oranından yoksulluk oranına doğru "Filipinler ve Vietnam'da" anlamlı olduğu; yoksulluktan enflasyon oranına doğru nedensellik ilişkisinin tüm ülkeler için anlamsız olduğu tespit edilmiştir. Dış borçlardan yoksulluk oranına doğru "Filipinler ve Endonezya'da" ve yoksulluktan dış borç oranına doğru sadece Nijerya'da nedensellik ilişkisinin olduğu bulgular arasındadır. Bu bilgiler ışığında artan uluslararası ticaret ile yoksulluk düzeyi arasında karşılıklı bir ilişki olduğu, enflasyon oranının ve dış borçların artmasının yoksulluğu etkilediği ancak yoksulluk oranının dış borçlar ve enflasyon üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı görülmektedir.

ARTICLE INFO

Article history:

Received: May 27, 2022
Received in revised form: June 30, 2021
Accepted: Aug 3, 2022

Keywords:

Openness
External Debt
Inflation
Economic Growth
Causality Analysis

ABSTRACT

This study aims to analyze the effects of external openness, external debt, and inflation on poverty in N11 countries from 2000 to 2020. In this study, it is aimed to examine the effects of external openness, external debt and inflation on poverty in N11 countries over a twenty-year period from 2000 to 2020 and to reveal the results. All of the data for the variables were taken from the World Bank's database (World Development Indicators) annually. The Durbin-Hausman cointegration test, which examines the cointegration relationship between poverty and external openness, external debt, and inflation, showed that the variables did not cointegrate in the long run. In N11 countries, the causality relationships among the variables were analyzed using the Emirmahmutoğlu and Köse (2011) causality test: the causality relationships were significant in "From openness to poverty" for Turkey and Indonesia; "From poverty rates to openness" for Turkey, Indonesia, Egypt, and Bangladesh; "From inflation rates to poverty rates" for Philippines and Vietnam. The causality relationship in "From poverty to inflation rates" was insignificant for all countries. Also, it was among the findings that there was a "From external debt to poverty rates" causal relationship in the Philippines and Indonesia; and "From poverty to external debt ratios" only in Nigeria. In the light of this information, it is seen that there is a reciprocal relationship between increasing international trade and the level of poverty; the increase in inflation rates and foreign debt affects poverty, but poverty rates do not affect foreign debts and inflation.

1. Giriş

Dünya ticareti küreselleşmenin gelişme etkisiyle giderek

artmaktadır. Ülke sınırları içerisinde ve /veya dışarısında üreticiler ve tüketiciler arasında mal ve hizmet alışverişi şeklinde gerçekleşen bütün ticari faaliyetlerde kar amacı

* Sorumlu yazar/Corresponding author.
e-posta: melahatagirkaya@hotmail.com

vardır. Daha yüksek karlar için ise sınır ötesi faaliyetlere, diğer bir ifadeyle dışa açıklığa ihtiyaç vardır. Dış ticaret liberalizasyonun bir sonucu olarak dışa açıklık, ülkelerin diğer ülkelerle ne derece bağlantılı olduğunu gerek dışa gerekse içe dönük ekonomi politikalarını hangi oranda uyguladığını ve ülkelerin ticari ilişkilerinin boyutunu gösteren bir kavramdır (Safdar vd., 2021:2; Saık, 2009: 274; şahbaz vd., 2016: 1108). Dışa açıklık ekonomilerin büyümesi ve sürdürülebilirliğinin belli bir düzeye ulaşmasında en önemli politika hedeflerinden birdir.

Kaynakların etkin dağılımında, ekonomik büyümenin sürekliliği ile birlikte kitlelerin yaşam standartlarının büyük ölçekte ve hızlı bir şekilde iyileştirilmesinde ekonomik, politik, kurumsal ve sosyal mekanizmaların ekonomik kalkınmayı gerektirdiği varsayılmaktadır (Todaro ve Smith, 2009: 8). Bundan dolayı gelişmekte olan ekonomiler, ekonomik büyüme ve kalkınma amaçlı uygun politika seçimi ile karşı karşıya kalmaktadır ve bu nedenle de endüstri, dış ticaret, finans, tarım gibi sektörlerde iş yaratma fırsatları aracılığıyla gelir eşişsizliğini ve dolayısıyla da yoksulluğu azaltmak için yenilenmiş bir kararlılık oluşturmaktadır (Muhammad vd., 2016: 774). Bu teorik argüman, ticaretin liberalleşmesinin ve finansal sistemin gelişiminin ekonomik kalkınmanın sağlanması noktasında zorunlu olabileceğini savunur. Bununla birlikte güçlü serbest ticarete ve finansal sektöre sahip ekonomilerin, sıkı ticaret politikaları ve düşük finansal gelişmeye sahip ekonomilere kıyasla daha fazla büyüme kaydettiği görülmektedir (Murthy vd., 2014: 365). Firmaların gelirlerinin ve karlarının azalması, dış finansman açısından kaynak arayışını zorunlu kılmaktadır. Elde edilen yeni finansman araçlarının piyasadaki kalıcılığı ve başarısı ise finansal sistemin finans sektöründeki piyasa yetersizliği sorunlarını çözmeye yeteneğine bağlıdır. Dışa açıklığın mümkün olduğu ülkeler arasında kaynak ve teknik bilgi transferi talep artışını ve dolayısıyla yeni teknolojinin benimsenmesi ve artmasıyla karşılanan üretim artışını zorunlu kılmaktadır (Omoke vd., 2022: 27412).

Bu çalışmanın amacı, N11 ülkeleri (Bangladeş, Mısır, Endonezya, İnan, Güney Kore, Meksika, Nijerya, Pakistan, Filipinler, Türkiye ve Vietnam) 2000-2020 dönemi dışa açıklık, dış borç, enflasyonun yoksulluk üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Analiz yılı seçimi verilerin elde edilebilirliğine göre belirlenmiştir. Verilerin tamamı Dünya Bankasının veri tabanı (World Development Indicators)'den alınmıştır. İhracat (X), İthalat (M) ve Gayri safi yurt içi hâsıla (GSYH) değişkenlerine ait seriler alınarak çıktı temelli dışa açıklık ölçümü için $[(X+M)/GSYH]=$ eşişliği kullanılarak dışa açıklık değişkeni elde edilmiştir. Enflasyon için tüketici fiyat endeksi, dış borç stok değişim (cari ABD \$) değeri alınmıştır. Yoksulluk içinde yoksulluğun sosyal göstergelerle çok boyutlu ölçülmesine imkân veren İnsani Gelişme Endeksi (UNDP: 2020) değerleri kullanılmıştır. Literatürde N11 ülkeleri özelinde dışa açıklık, dış borç, enflasyon ve yoksulluk değişkenlerinin birlikte değerlendirildiği çalışmanın olmaması nedeniyle alan yazınına katkı sağlaması beklenebilir. Bu çalışmada girişten

sonra literatürde daha önce yapılmış çalışmalara yer verilmiştir. Daha sonra araştırmanın yöntem ve veri seti açıklanmıştır. Sonrasında uygulanan ekonometrik analizler verilmiştir. Sonuç kısmında elde edilen bulguların yorumlanması ve öneriler ile araştırma tamamlanmıştır.

2. Finansal Derinleşme Yoksulluk ve Ekonomik Büyüme İlişkisi

Dışa açık ekonomi teorisinde dışa açıklığın ekonomik büyümenin teşvik edilmesini kolaylaştırabileceğine ilişkin tutarlı bir görüşe sahiptir. Neoklasik büyüme teorisi, dışa açıklığın sermaye oluşumunu ve kaynak tahsisi verimliliğinin arttırılmasını destekleyerek ekonomik büyüme kalitesinin iyileştireceği savunulmaktadır. Yeni büyüme teorisinde de dışa açıklığın teknik ilerlemeyi hızlandırarak ve faktör verimliliğini artırarak ekonomik büyüme sağlayacağı varsayılmaktadır (Kong vd.,2021:1). Bu teorilerden hareketle dışa açıklık yukarıda bahsi geçen avantajlarıyla ülkelerin ekonomik anlamda dünya ile bütünleşmesinin de bir göstergesidir (Saık, 2009: 282). Bununla birlikte ülkelerin ticari liberalizasyon ihtiyacı ve ticaretten kaynaklı dışa açık hale gelmesi ticaretten sağlanan kazançlarla da açıklanabilir. Günümüzde bu kazançlar geçmişin Merkantilist anlayışına karşı yerini sürekli fayda sağlayan ve ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkilere sahip dinamik kazançlara bırakmıştır (Saık, 2009: 280). Dışa açıklığın nedenlerinden biri de ülke ekonomilerinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında kaynaklara olan ihtiyaçtır. Çünkü mevcut kaynakların yetersizliği ülkeleri dışa bağımlı hale getirmekte, bu bağımlılık özellikle de enerji ile ilgili unsurlarda geekleşmektedir. Dış açıklığın enerji kaynaklı olduğuna ilişkin; Olomola ve Adejumo (2006), Farzanegan ve Markwardt (2008), Demirbaş vd. (2009) tarafından yapılan çalışmalar bu gerçeği gözler önüne sermektedir. Diğer taraftan enerji unsuları dışında mal ve hizmet ihracatının az olması, yerli üretimin yetersizliği ve tüketicilerin gelir artışlarına bağlı olarak ithal mallara yönelik talep artışı da nedenler arasında sayılabilir (Pehlivan, 2004: 190-192; Yılmaz ve Karataş, 2009: 72; Doğan ve Bayraç, 2014: 100). Ayrıca gelişmekte olan ülkelerde kaynaklarının optimal dağılımının yetersizliği hem dış kaynak ihtiyacının artmasına hem de yatırım hacminin daralmasına neden olmaktadır. Bu noktada üretim artışı için yatırımların yapılması ve ihracat artışına yönelik rejimlerin uygulanması (şeker, 2006: 80), üretimde kalite, teknoloji, i ve dış denge, verimliliği ve ihracatı teşvik politikaları etkinliği ve uygulanabilirliğinin sağlaması gerekmektedir (Balyemez, 2008: 2). Burada bir parantez açmak gerekirse; dışa açıklık ihracat yoluyla ekonomik büyüme etkilerken, kalkınmayı ithalat yoluyla etkilediği iddia edilebilir. Dışa açıklık verimli kullanıldığı takdirde, fiziksel ve beşeri sermayenin yanı sıra teknoloji ve yeni fikirlerin ithalatı, bir ülkenin kalkınma kapasitesini artırabilir. Ülkenin sosyal ve ekonomik altyapısına yapılan yatırımlar, örneğin daha iyi tıbbi ekipman, eğitimi sağlık personeli, nüfusun sağlığına olan olumlu etkisiyle insani gelişime katkıda bulunması; modern tarım ekipmanlarının,

teknik hizmetlerin ve çiftçilik yöntemlerinin ithalatı ile ülkenin gıda üretme kapasitesini genişletmesi; akademisyen ve öğrenci değişimine açıklık da eğitim kalitesinin artırılmasını gibi faktörlerin tümü olmasa da bazılarının sağlanmış olması ülke ekonomilerinin büyüme kapasitesini artırmaktadır (Nourzad ve Powell, 2003: 77). Yukarıda bahsi geçen yatırımların yapılması noktasında; yatırım miktarının artırılmasına yönelik yatırım kararı alınırken, yatırımın getiri ve risklerinin boyutunun iyi hesaplanması önemlidir. Çünkü söz konusu durum döviz kuru istikrarından doğrudan etkilenebilmektedir. Döviz kurlarında artış ve azalış şeklinde meydana gelen dalgalanmalar, yatırımcılar açısından ekonomik belirsizliklere ve yatırımcıların riskten kaçınma isteği, sonucunda da üretim kapasitesinde azalmaya dolayısıyla da ekonomik büyümede kayıplara yol açabilmektedir (Koç vd., 2010: 80). Belirsizlik ve yatırım ilişkisi; Lucas (1967), Abel (1983); Bernanke (1983), Dixit ve Pindyck (1994), Aizenman ve Marion (1995), Campa ve Goldberg (1995), Carruth vd. (2000), Lee ve Shin (2000), Belke ve Gros (2001), Serven (2003), Byrne ve Davis (2005) ve Özçiçek (2007) gibi çok sayıda çalışmada irdelenmiştir. Bununla birlikte döviz kurunun düşmesi ulusal paranın değerlenmesine ve yabancı malların ucuzlamasına neden olmaktadır. Bunun sonucunda da satın alma gücü arttığı için ithalat yönelik harcamaları artmaktadır (Özdemir ve Ordu, 2013: 29).

Dışa açıklığın karşılanması noktasında kaynakların yetersizliği devletin finansman ihtiyacı için ülke içi ve dışı kaynaklara başvurmasına neden olmaktadır. Bu kaynaklardan dış borçlanma; ülkenin diğer ülkelerden ve uluslararası finans kuruluşlarından sağladığı, taraflar arasında ekonomik ve siyasi ilişki doğuran döviz cinsi sermaye olarak tanımlanırken (Yaşa, 1971: 66), iç borçlanma kaynakların milli ekonomi içerisinde el değiştirmesidir (İnce, 2001: 73). Dış ve iç kaynaklı borçlanma, ekonomik faaliyetin normal, hatta gerekli bir parçasıdır (Hasan, 1999: 437). Ülkeler yatırım ve büyüme için sermayeye ihtiyaç duyar. Ancak kullanılabilir yeterli tasarrufa sahip olmadığı için de borç alırlar (Umaru, 2013: 2). Borç verenler ve borç alanlar arasındaki finansal aracılık, yeni fikirleri deneme imkânı sağlamaktadır. Bununla birlikte yüksek ekonomik getiri hedefinde risk almaya istekli girişimcilere ve hükümete kredi erişimi sağlayarak kaynak tahsisinin etkinliğini artırmakta ve büyüme beklentilerini iyileştirmektedir (Hasan, 1999: 438). Ancak dış kaynaklı borçlanmanın ülke ekonomileri üzerinde makroekonomik etkilerine bakıldığında çok daha karmaşık bir yapı sergilediği görülmektedir. Bu karmaşıklık nedeniyle borç kriziyle karşı karşıya kalan ekonomiler pek çok şeyle yüzleşmek zorundadır. Bunlardan biri borç birikiminin yatırım ve dolayısıyla büyüme üzerinde yarattığı baskıdır. Kamu borcunun miktarı arttıkça, ekonomik büyümede yavaşlama ve onun yarattığı işsizlik ve dolayısıyla da yoksullaşma, artan mali kıtlık, hükümetin döviz kurundaki değer kaybı ve uygulanan eylem ve politikaların sürekli belirsizliği gibi çeşitli ekonomik sıkıntılar ortaya çıkabilmektedir (Awan vd., 2011: 11). Bu etkiyi biraz daha

genişlettiğimizde; ülkenin ödünç aldığı parayı yatırım amacıyla etkin bir şekilde kullandığında o ülkenin ekonomik büyümesine değer katabileceği öngörülmektedir. Öte yandan, yüksek miktarda dış borç ekonomik büyüme üzerinde olumsuz etkiye neden olabilir. Bu ironi, borç fazlalığı teorisi ile açıklanmaktadır. Birikmiş borç tutarı, bir ülkenin geri ödeme kapasitesinde eşik seviyesini aştığında, beklenen temerrüt, yurtiçi ve yabancı yatırımcıların paralarını geri çekmesi ülkenin ekonomik büyümesini olumsuz etkileyecektir (Atique ve Malik, 2012: 121). Tarihsel açıdan bakıldığında Adam Smith (1776) artan dış açıkların israfı teşvik edeceğini, tasarruf sahipleri üzerinde yüksek vergi baskısına sebep olacağını, enflasyonla birlikte üretken kapasitenin zayıflayacağını ve sonunda zengin ulusları bile yok edebileceğini söylemekteydi. Bununla birlikte Karl Max (1883) ulusal borcun ödenmesinin yüksek vergilendirmeye neden olacağını ifade etmişti. Dombush ve Fisher (1978) ise borcun bütçe açığını artıracığı yönündeki teorileri, dış borçların büyümeyi olumsuz etkilediğini kanıtlar niteliktedir (Umaru, 2013: 4). Sağlam bir borç yönetiminde borçlanma limitleri belirlenirken reel faiz oranı üzerine odaklanılmalıdır. Borcun reel büyüme oranı, GSYH'nın reel büyüme oranından fazla olursa bu fazlalığın uzun süre devam etmesi borç yükünde artışa neden olmaktadır (Hasan, 1999: 441).

Dışa açıklık ve enflasyon arasında algılanan olumsuz bağlantı Kydland ve Prescott (1977)'a kadar gitmektedir. Ancak en iyi şekli ile Romer (1993) hipotezi ile açıklanmaktadır. Romer (1993) çalışma hipotezinde, ticari olarak dışa açık ekonomilerde, genişleyici para politikalarının kontrollü yapılmaması halinde reel döviz kurunda değer kaybına yol açacağını, dış ticaret politikalarının doğru yönetilmesi halinde ise enflasyonun düşük seviyelerde gerçekleşeceğini belirtmektedir (Romer, 1993: 871). Çünkü dışa açık ekonomilerde, öngörülmeleyen parasal genişlemelerin yüksek enflasyon maliyetlerine neden olacağından üretim kazançları düşeceği için para otoritesi enflasyon yoluyla genişlemeyi tercih etmemektedir. Bir ülke dışa ne kadar açık ise, o kadar düşük bir enflasyon oranı ile karşı karşıya kalacak ve (Kim, 2011: 4) dışa açıklık arttıkça genişleyici para politikası uygulamak zorlaşacaktır (Romer, 1993: 873). Dışa açıklık arttıkça enflasyon oranındaki artışın yaratacağı olumsuzluğa dair; Lane (1997), Sachsida vd., (2003), Rogoff (2003) ve Gruben ve McLeod (2004) çalışmaları bu gerçeği kanıtlar niteliktedir. Ekonomi teorisinde ekonomik büyümenin yoksulluğu azaltacağı (Kraay, 2006: 199) konusunda hipotezlerden biri olan Kuznets Ters U Hipotezidir. Hipoteze göre kalkınmanın ilk evresindeki yapısal değişimle gelen pozitif yönlü gelir dağılımı gelir eşitsizliğini azaltmakta ve böylece nüfusun yoksulluktan zenginliğe doğru evrilmesini hızlandırmaktadır. Değişim etkisi hipotezinde ise artan gelir eşitsizliğine bağlı olarak ortaya çıkan yoksulluk, zengin kesimin tasarruf yoğunluğunu artırmakta ve böylece artan sermaye birikimiyle yatırım kapasitesi genişlemekte dolayısıyla da ekonomik büyümeyi hızlandırmaktadır (Klasen, 2008: 421-423).

Dış ticaret ekonomik büyümei artırdığı gibi dış ticaretten kaynaklı açıklığın artması ise yoksul ülkelerde daha hızlı büyümeye yol açarak, yoksulluğun azaltılmasına yardımcı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum Stolper-Samuelson teoreminde; dış ticarete açıklık düzeyinin artması karşılaştırmalı üstünlük sağlanacağı böylece emek yoğun ürünlerde ihracat potansiyelinin artmasının yoksulluğu azaltacağı ifade edilmiştir (Adams, 2003: 7; Dollar ve Kraay, 2002: 195; Bhagwati ve Srinivasan, 2002: 189). Yoksulluğun azaltılmasında ekonomik büyüme gerekli ancak yeterli bir unsur değildir. Çünkü ekonomik büyüme, adil bir dağılım olmaksızın sadece teoride yoksulluğu azaltmaktadır (Chang-Tsai, 2006: 269). Reel de ise gelirin adil olmadığı eşitsiz olduğu bir ekonomide, tasarruf hacminin azalmasıyla yatırımların daralmasına, emek ve sermayenin marjinal getiri oranlarının düşmesi ile birlikte gelirden azalmaya ve dolayısıyla da yoksulluğun artmasına neden olmaktadır (Peçe vd., 2016:137). Yoksulluk ve ekonomik büyüme konusuna ilişkin; Squire (1993), Goudie ve Ladd (1999), Barro (2000) Dollar ve Kraay (2002), Aktan ve Vural (2002), Davoodi vd. (2002), Zaman vd. (2011) ve Agrawal (2008) çalışmaları bu gerçeği gözler önüne sermektedir. Öte yandan yoksulluğa neden olabilecek çok sayıda faktör arasında enflasyon, yoksulluğun belirlenmesinde etkili bir faktör olarak görülmektedir. Yoksulluk sorunsalı, genelde meta fiyatları ve özelde ise gıda fiyatları arttığında daha da yoğun hissedilir (Talukdar, 2012: 8). Enflasyonun yoksulluğa neden olduğuna ilişkin Braumann (2004), Chaudhry ve Chaudhry (2008) çalışmaları bu görüşü desteklemektedir. Diğer taraftan kişilerin refahı üzerinde en güçlü etkiye enflasyon değil işsizlik sebep olmaktadır. Enflasyon yoksulluk üzerindeki etkisinde; harcanabilir geliri azalttığı gibi nominal ücretlerin, işgücü tarafından tüketilen malların fiyatlarına nazaran daha düşük oranlarda artmasıyla ücretlerin gerçek değerini azaltarak yoksullara zarar vermektedir. Öte yandan nakit paranın değerini azaltarak yoksulları daha da yoksullaştırmaktadır (Cardoso, 1992: 3; Romer ve Romer, 1998:6).

3. Literatür

Ekonomik büyümenin olmadığı bir ekonomide yoksulluk kaçınılmaz sonuçlardan biridir. Büyümenin itici gücü olan uluslararası dış ticarete ihracatın artması, üretimi, istihdamı ve ekonomik büyümei artırarak yoksulluğu azaltacaktır. İthalatın fazlalığı üretimi ve işgücü talebini azalttığı gibi, büyük bir dış açıklığa ve aynı zamanda da bazı sektörlerde iş kayıpları sonucunda işçilerin işten çıkarmalarına ve yoksulluğa yol açabilir (Altıntepe, 2018: 897). Bu çalışmada, N 11 ülkelerinde dış açıklık, dış borç, enflasyon ve yoksulluk (İnsani Gelişme Endeksi) verileri değişkenler olarak seçilmiştir. Literatüre bakıldığında çalışma kapsamındaki değişkenler bağlamında, genellikle iki değişken arasındaki ilişkilere yönelik teorik ve ampirik çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle literatüre de dayanarak makroekonomik değişkenlerin birbirinden bağımsız hareket etmediği ve bir sebep sonuç ilişkisine

dayandığı gözleminde hareket edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiler/etkileri sırasıyla dış açıklık, dış borçlar ve enflasyon değişkenlerinin yoksulluk üzerinde etkilerine ilişkin çalışmalar sınırlandırılarak verilecektir. Farklı ülke, dönem ve analiz yöntemlerini esas alan, dış açıklığın çeşitli nedenlerine bağlı olarak gelişen dış borçluluk, bu borca neden olan faktörler/etkileri ve büyüme vb, konularda yapılan çalışmalara yer verilecektir. Bullock ve Rogoff (1990), 7 Asya ülkesinde 1970-1988 dönemi için dış borç ile ekonomik büyüme arasındaki neden-sonuç ilişkisini incelemişlerdir. Borç krizinin pek çok gelişmekte olan ülkede yetersiz büyümenin nedeninden ziyade bir semptom olarak görülmesi gerektiği iddia etmektedirler. Ancak, Rogoff (1990), Malezya ve Filipinler için büyüme ve borç arasında ilişkiyi incelediği çalışmalarında iki yönlü bir ilişki olduğu yönündeki bulgusu; Bullock ve Rogoff (1990) ve Chowdhury (1994) çalışma sonuçlarını geçersiz kılmıştır. Eichengreen ve Portes (1995), 1930'larda gelişmekte olan ülkelerin dış borçluluğundan dış açıklık ve ihracat istikrarsızlığının sorumlu olduğunu ve ekonomik büyüme üzerinde olumsuz etkilerinin yoksulluk gibi çeşitli olumsuz yansımaları neden olduğunu tespit etmişlerdir. Fosu (1996) ve Cunningham'ın (1993) çalışmalarında borcun ekonomik büyümeyi olumsuz etkilediğine ilişkin bulguları tespit edilirken, Savvides (1992), Afentis ve Serletis (1996) ve Dijkstra ve Hermes (2001)'in çalışma bulgularında ise borcun büyüme üzerinde önemli bir etkisinin olmadığına dair sonuçlar elde etmişlerdir. Amoateng ve Amoako (1996), 35 Afrika ülkesi için dış borç ve büyüme arasındaki ilişkiyi Granger nedensellik testi ile araştırmışlardır. Sonuçlara göre ekonomik büyüme ile borç servisi arasında tek yönlü ve pozitif nedensellik ilişkisi tespit etmişlerdir. Tiruneh (2004), 1980'lerde ve 1990'larda gelişmekte olan ülkelerin deniz aşırı borçlanmasının ana nedenlerini panel veri yöntemi ile incelemişlerdir. Çalışmasında dış borcun nedenleri arasında yoksulluk, borç servisi, döviz açığı, sermaye kaçışı ve gelir istikrarsızlığının neden olduğu bulgularına ulaşmıştır.

Dış açıklığın çeşitli nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan sonuçlarından biri de dış ticaret açığı ya da ticari açıklıktır. Literatürde nedenlere ilişkin yapılan çalışmalardan biri; Doğan ve Gürbüz (2017) çalışmasıdır. Türkiye'de 2002:1-2015:12 dönemi için dış ticaret açığı ile enerji arasındaki ilişkiyi doğrusal olmayan ekonometrik modelleri kullanarak incelemişlerdir. Çalışmada dış ticaret açığı ile enerji giderlerinin birbirini karşılıklı olarak etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Erdoğan ve Bozkurt (2009) Türkiye 1990-2008 dönemi için cari açığın belirleyicilerini MGARCH yöntemi ile incelemişlerdir. Çalışmalarında petrol fiyatlarının dış ticaret dengesi ve cari denge üzerinde etkisinin son derece önemli olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Dış açıklık ve ekonomik büyüme ilişkisi temelinde yapılan çalışmalar en önemlileri arasında; Dollar (1992) Sachs ve Warner (1995), Rodrik ve Rodrik (1999) Frankel ve Romer (1996), Yanıkaya (2003) çalışmalarını gelmektedir. Bununla birlikte bu konuda çok sayıda araştırma da devam etmektedir. Hassan ve diğerleri, (2017) Pakistan, Bangladeş

ve Hindistan'da 1972-2013 dönemi için ticaret açığı ve unsurları arasındaki ilişkiyi zaman serisi ile incelemişlerdir. Reel efektif döviz kurunun düşmesinin ekonomik büyümeyi artırarak ticaret açığını azalttığını, ancak para arzının ise ticaret açığı artırdığını tespit etmişlerdir. Zahir (2018), Pakistan 1981-2017 dönemi için doğrudan yabancı sermaye yatırımları, ticaret açığı ve dış borç arasındaki ilişkiyi zaman serisi analizi ile incelemiştir. Doğrudan yabancı sermaye yatırımları ile ticaret açığının ekonomik büyüme üzerinde etkisinin olmamasın rağmen dış borcun ülke gayri safi yurtiçi hâsıla ya da diğer bir ifadeyle ekonomik büyüme üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu tespit etmiştir. Öztürk, vd (2010) Türkiye'nin de içinde olduğu 10 gelişmekte olan piyasa 1992-2007 dönemi için finansal derinleşmenin büyüme üzerindeki etkilerini panel veri tekniğini ile incelemişlerdir. Analiz sonuçları, finansal sistemin gelişmesiyle ekonomide yaratılan fonların daha etkin kullanımı ile ekonomik büyümenin artacağı ifade edilmiştir. Bununla birlikte finansal derinleşmenin kişi başına geliri pozitif etkilediği ancak M2/GSYİH ve özel sektöre verilen krediler/ GSYİH oranının büyümeyi negatif etkilediği sonucu teorik açıdan çelişkili olduğu teptiler arasındadır. Mercan ve Göçer (2014), Kazakistan, Türkmenistan, Tacikistan, Azerbaycan, Kırgızistan ve Özbekistan ülkeleri 1990-2010 dönemi için dışa açıklığın ekonomi üzerindeki etkilerini panel veri analizi ile inceledikleri çalışmalarında, söz konusu ülkelerde ticari dışa açıklığın ekonomik büyümeyi olumlu etkilediğini tespit etmişlerdir. Nursini (2017), 1990-2015 yılları arasında Endonezya'da uygulanan maliye politikası ile ticari dışa açıklığın ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini Johansen Eşbütünleşme testi ile incelemişlerdir. Endonezya ekonomisinde ticari dışa açıklığın ekonomik büyümeyi pozitif yönlü etkilediği ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. İspiroğlu ve Taş (2022) 18 yükselen piyasa ekonomisi 1992-2015 dönemi için ticari dışa açıklığın ekonomik büyüme üzerindeki etkisini Emirmahmutoğlu-Köse panel nedensellik testi ile incelemişlerdir. Sonuçlara göre tüm değişkenlerin yükselen piyasa ekonomilerinde ekonomik büyümeyi olumlu şekilde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Omoke vd. (2022), Venezuela 1980 -2019 dönemi için finansal gelişme, ticari açıklık ve çevresel bozulmanın ekonomik büyüme üzerindeki asimetric etkisini doğrusal olmayan otoregresif dağıtılmış gecikme modelini kullanarak incelemişlerdir. Elde edilen bulgulara göre finansal gelişmedeki azalmanın Venezuela'daki ekonomik büyümeyi engellediğini ve ticari dışa açıklığın olumlu ve olumsuz şoklarının uzun vadede ekonomik büyüme üzerinde olumlu olduğunu tespit etmişlerdir.

Dışa açıklığın insani gelişmeye olan etkisine ilişkin, klasik iktisatçıların açık ekonomiler argümanı ile modern ticaret teorileri temelinde ihracata dayalı büyüme politika argümanını, ihracata dayalı büyüme politikalarının uygulanabilmesi de ancak açık piyasa odaklı ekonomilerle mümkün olabilir gerçeğini gözler önüne sermektedir. Bu anlamda ekonomi literatürü geniş bir uygulama tarihine

sahiptir. Bu önsel bilgidен hareketle ekonomide yoksulluğun sosyal göstergelerle çok boyutlu ölçülmesine imkân veren İnsani Gelişme Endeksini konu alan çalışmalara yer verilerek yoksulluk bağlamında olan etkilerine dikkat çekilecektir. Davies ve Quinlivan (2006) 154 ülke 1975-2002 dönemi için dış ticaretin insani gelişmişlik üzerindeki etkisini genelleştirilmiş momentler yöntemi ile araştırmışlardır. Çalışmalarında ticari faaliyetlerdeki artışın sosyal refahı artıracağı sonucuna ulaşılmıştır. Nourzad ve Powell (2003) kırk yedi gelişmekte olan ülke ve 1965-1990 dönemi için dışa açıklığın ekonomik büyüme üzerindeki dolaylı etkisi ile kalkınma düzeyi ve açıklık arasında ilişkiyi panel veri analizi ile incelemişlerdir. Bulgulara göre açıklığın hem ekonomik büyüme hem de insani gelişme üzerinde olumlu bir etkisi olduğu ve ayrıca, ekonomik büyümenin kalkınmayı olumlu etkilediğini tespit etmişlerdir. Reuveny ve Li (2003), 1960 ile 1996 yılları arasında dışa açıklığın gelişmiş ülkelerde gelir eşitsizliğini artırdığı ve daha az gelişmiş ülkelerde gelir eşitsizliğini azalttığı hipotezini doğrulamak için zaman serisi analizleri ile incelemiştir. Çalışmada dışa açıklık arttığında, gelir eşitsizliğinin azaldığını ve refahın arttığını tespit etmişlerdir. Asongu (2013), 52 Afrika ülkesi 1996-2010 dönemi için ticari ve finansal dışa açıklığın insani gelişme üzerine olan etkisini panel veri analizi ile incelemiştir. Çalışmada ticari olarak gelişmenin insani gelişmeyi olumlu yönde etkilediğini ancak finansal dışa açıklık arttıkça insani gelişmişliğin azaldığı tespit edilmiştir. Hamid ve Amin (2013), 24 ülke 1980-2005 dönemi için ticari faaliyetlerin insani gelişme üzerine olan etkilerini panel veri dağıtılmış gecikme modelinde genelleştirilmiş momentler yöntemi (GMM) ile incelemişlerdir. Elde edilen bulgulara göre farklı gelir gruplarında yer alan ülkelerde, dış ticaret ile insani gelişmişlik arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Literatürde dışa açıklık ve enflasyonun yoksulluğa neden olduğuna ilişkin sayısız çalışma olması nedeniyle çalışmalar sınırlandırılarak verilecektir. Ülke ekonomilerinde dışa açıklık ve enflasyon ilişkisinin incelendiği çalışmalarda çoğunlukla negatif yönlü bir ilişkinin varlığı ortaya konulmuştur. Bu bağlamda dışa açıklık ve enflasyon arasındaki ilişki temelinde; Sachsida vd. (2003), enflasyon ve dışa açıklık arasındaki ilişkiyi panel veri metodolojisini kullanarak inceledikleri çalışmalarında dışa açıklığın enflasyonu artırdığına ilişkin sonuç bulgusu; Sekmen (2007), Taşçı vd. (2009), Taşçı vd. (2009), Mukhtar (2010) ve Samimi vd. (2011) çalışma sonuçları ile benzerlik gösterirken Alfaro (2005) 1973-1998 dönemi için kadar gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde meydana gelen dışa açıklık ile enflasyon arasındaki ilişkiyi panel veri analizi ile incelediği çalışmada dış açıklığın kısa vadede enflasyonu sınırlamada herhangi bir rolünün olmadığına ilişkin bulgusu benzer olmadığını göstermektedir. Enflasyonun yoksulluk ilişkisi bağlamında Ravallion (1998) çalışmasında, enflasyonun yoksulluğa neden olduğuna ilişkin ampirik bulguların Easterly ve Fischer (1999), 38 ülke 1995 yılı Şubat'tan Mayıs'a kadar olan süreçte enflasyon ve

yoksulluk ilişkisini anket ölçeği ile değerlendirdiği çalışmada, yüksek enflasyonun yoksulluğu artırdığını ifade etmişlerdir. Easterly ve Fischer (2001), Bulir (2001) ve Erosa ve Ventura, (2002), Epaulard (2003), Braumann (2004) ve Albanesi (2007) çalışmalarında da benzer olarak enflasyon artışlarının yoksulluğu artırabileceği ifade edilmiştir. Ancak bazı çalışmalarda enflasyonun yoksulluğa neden olmadığına ilişkin bulgular tespit edilmiştir. Bunlardan biri; Menna ve Tirelli (2017) çalışmasıdır. Bu çalışmada yüksek enflasyonun gelir dağılımında eşitsizliği ortadan kaldırdığını ve yoksulluğu azalttığını tespit etmişlerdir. Öte yandan, Ayala, Cantó ve Rodríguez (2017), yoksulluk üzerinde işsizliğin pozitif, enflasyonun negatif bir etkisi olduğuna ilişkin bulgusu da bu söylemi kanıtlayan çalışmalardan birisidir. Ekonomik büyüme yoksulluk ilişkisi bağlamında Fosu (2011) çalışmasında, 80 ülke için 1980-2007 yılları için gelir eşitsizliği ve ekonomik büyümenin yoksulluk üzerindeki etkisini GMM yöntemi ile incelemiştir. Çalışmada gelirden meydana gelen artış ve azalışlara bağlı olarak yoksulluk düzeyinin değişkenlik gösterdiği belirlenmiştir. Ekonomik büyümenin yoksulluğu azalttığını tespit edilmiştir. Evcim vd. (2019) Türkiye’de bölgesel istatistiki sınıflandırması düzey-1’deki 11 bölge için yoksulluk, gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme ilişkisini Emirmahmutoğlu ve Köse (2011) nedensellik testi ile incelemişler ve Türkiye genelinde yoksulluktan ekonomik büyümeye doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Yine Onakoya vd. (2019) 21 Afrika ülkesi 2005-2014 yılları için ticari serbestleşmenin yoksulluk düzeyi üzerindeki etkisini havuzlanmış EKK ile incelemişlerdir. Çalışmada ticari serbestleşmenin yoksulluğu azalttığını yönünde bulgulara ulaşmışlardır. Özcan ve Özmen (2019), E7 ülkelerinin 2001-2016 dönemi için finansal derinleşme ve yoksulluk arasındaki ilişkisi bootstrap panel Granger nedensellik analizi ile incelenmiştir. Sonuçlarda özel sektör kredilerinden yoksulluğa doğru tek yönlü, yoksulluktan da para arzına doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi olduğuna ilişkin bulgulara ulaşmışlardır. Çelik (2022), yeni sanayileşen ülkeler (Brezilya, Çin, Hindistan Endonezya, Malezya, Meksika, Filipinler, Güney Afrika, Tayland, Türkiye) 1985-2020 arasındaki dönem için ticari serbestleşme ve finansal gelişmişliğin yoksulluk düzeyi üzerindeki etkisini panel nedensellik testleriyle incelemiştir. Elde edilen sonuçlarına göre ise ihracat ve ithalat ile yoksulluk arasında çift yönlü nedensellik elde edilmişken, yoksulluktan ekonomik büyüme ve finansal gelişmişliğe tek yönlü nedensellik elde edilmiştir.

4. Veri Seti ve Yöntem

Bu çalışmanın amacı 2000-2020 yılları arasında ABD yatırım bankası Goldman Sachs tarafından 2007 yılı performans göstergelerine göre “Gelecek On Bir” (Goldman Sachs: 2007) olarak tanımlanan N11 ülke ekonomileri için dışa açıklık, enflasyon ve dış borç stok değişiminin yoksulluk üzerine etkileri tespit etmek ve sonuçların ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında yer alan İran’ın verilerine ulaşılabilmesi nedeniyle, bahse konu ülke çalışma dışı

bırakılmıştır. Ayrıca, Güney Kore’nin araştırma kapsamında yer alan ülkeler içinde en büyük ekonomiye sahip olmasından dolayı yapılacak olan ekonometrik analizin sonuçlarının daha anlamlı olabilmesi adına çalışma dışında tutulmuştur.

Çalışmada panel veri analiz yönteminin kullanılmıştır. Bağımsız değişken olarak kullanılan dışa açıklık, enflasyon ve dış borç stok değişimi değişkenlerine ait verilerin tamamı Dünya Bankasının veri tabanı (World Development Indicators)’dan alınmıştır. İhracat (X), İthalat (M) ve Gayri safi yurt içi hâsıla (GSYH) değişkenlerine ait seriler alınarak çıktı temelli dış ticaretin serbestleşmesi veya dışa açıklık (DA) ölçüm yöntemi $[(X+M)/GSYH]=$ eşitliği ile dışa açıklık değişkeni elde edilmiştir (Spilimbergo vd., 1999: 96; Şahbaz vd., 2016: 1112). Enflasyon için tüketici fiyat endeksi, dış borç stok değişimi (cari ABD \$) ve bağımlı değişken yoksulluk içinde yoksulluğun sosyal göstergelerle çok boyutlu ölçülmesine imkân veren İnsani Gelişme Endeksi (UNDP, 2020) değerleri kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan “İnsani Gelişme Endeksi” Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yayınlanmakta olup ülkelerin gelir, refah, eğitim düzeylerini beklenen yaşam süresi açısından açıklamaktadır. İnsani Gelişme Endeksi kapsamında yapılan puanlandırılmada 0-0.549 arası düşük, 0.550-0.699 arası orta ve 0.700-0.799 arası yüksek ve 0.800-1 arası endeksi puanları da çok yüksek insani gelişmişliği temsil etmektedir (UNDP, 2016: 172). Çalışmada incelenen ülkeler ve bu ülkelerin insani gelişme endeksi gelişmişlik sıralaması Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Ülkeleri ve Gelişmişlik Sırası

Sıra	Ülke	Sıra	Ülke
 23	Güney Kore	 116	Nijerya
 54	Türkiye	 117	Vietnam
 74	Meksika	 133	Bangladeş
 107	Filipinler	 154	Pakistan
 107	Endonezya	-	İran
 116	Mısır		

Tablo 2’de çalışmanın analizi için oluşturulan modelde kullanılan dışa açıklık, enflasyon, dış borç stok değişimi ve yoksulluk değişkenleri bu değişkenlere ait açıklamalar ve kaynakları sunulmuştur.

Tablo 2. Ampirik Analizin Değişkenleri ve Kaynakları

Değişken	Açıklama	Kaynak
HDI	İnsani gelişme endeksi: Yoksulluk ölçümü	Dünya Bankası
DACIK	Mal İhracatı +Mal İthalatı/GSYH =Dışa açıklık	Dünya Bankası
INF	Tüketici fiyat endeksi: Enflasyon	Dünya Bankası
LNDBS	DBS (ABD Doları) serisinin logaritmik dönüşümü yapılmıştır	Dünya Bankası

Bu çalışmada 2000-2020 dönemine ait yıllık veriler için yöntem olarak, Panel Birim Kök ve Yatay Kesit Bağımlılığı, Durbin Hausman Eşbütünlüşme ile Emir-Mahmutoğlu ve Köse Nedensellik Testi kullanılmıştır. Öncelikle hazırlanan

modeller için doğru testleri belirleyebilmek adına bazı ön testler uygulanmıştır. Serilerin durağanlığı için ikinci kuşak birim kök testlerinden, Pesaran (2006) tarafından geliştirilen CADF ve CIPS yöntemleri ve Gauss kodlarıyla test edilmiştir. Seriler arasındaki eş-bütünleşme ilişkisinin varlığı; Westerlund (2008) tarafından geliştirilen Durbin-Hausman testi kullanılmıştır.

5. Araştırmanın Metodolojisi

Ekonometrik analizlerde zaman boyutlu yatay kesit veriler ya da panel veriler kullanılarak oluşturulan modellerle ekonomik ilişkilerin tahmin edilmesine Panel Veri Analizi denilmektedir. Genel olarak,

$$Y_{it} = \alpha_{it} + \beta_{kit}X_{kit} + u_{it} \quad i = 1, \dots, N; t = 1, \dots, T \quad (1)$$

Denklemden; Y: Bağımlı değişkeni, X_k: Bağımsız değişkenleri, α: Sabit parametreyi, β: Eğim parametrelerini, u: Hata terimini i: Alt indisi birimleri (ülke, şehir, bölge, firma, birey, gibi) t: Alt indisi (yıl, ay, gün, hafta gibi) zamanı temsil etmektedir (Tatoğlu, 2012: 4).

Çalışmada N11 ülke ekonomilerinde dışa açıklık, enflasyon ve dış borçlar ile yoksulluk arasındaki ilişki panel eşbütünleşme ve nedensellik analizleri kullanılarak tahmin edilmiştir. Bu amaçla ilk olarak değişkenlerin durağanlığı incelenmiştir. Panel verilerde serilerin durağan olmaması analizde sahte regresyona yol açmaktadır. Paneli oluşturan birimler arasında yatay kesit bağımlılığının olması durumunda birinci nesil panel birim kök testlerinin (Maddala ve Wu, 1999; Hadri, 2000; Levin vd., 2002; Im vd., 2003; Breitung, 2005; Beyaert ve Camacho, 2008) güvenilir sonuçlar vermeyeceği genellikle kabul edilmektedir. Bu durumda paneli oluşturan birimler arasında yatay kesit bağımlılığına izin veren (Taylor ve Sarno 1998; Breuer vd., 2002; Pesaran, 2007; Hadri ve Kurozumi, 2012) vb., ikinci nesil testler kullanılabilir. Bunlar içinde en yaygın kullanılan; Taylor ve Sarno (1998) MADF testi, Breuer vd. (2002) ve Suradf ve Pesaran (2006)'da CADF testi sayılabilir (Göçer vd., 2012: 457).

Pesaran (2007)'de geliştirilen CADF testi; tahmin edilen ortak faktörlerden fark almak yerine bireysel serilerin gecikme düzeylerinin ve birinci farklarının yatay kesit ortalamalarını DF ya da ADF regresyonuna faktör olarak ilave etmiştir. Yatay kesit genişletilmiş Dickey Fuller (CADF) olarak adlandırılan (2020, Tatoğlu, s. 84) bu testte yatay kesit bağımlılığını dikkate aldığından hem N>T hem de T>N durumunda güvenilir sonuçlar vermektedir (Küçükaksoy ve Akalın, 2017: 27). Burada T zaman boyutunu, N ise birim boyutunu temsil etmektedir. Bu testte önce paneli oluşturan tüm birimler için CADF test istatistiği değerleri hesaplanmakta, daha sonra bu testlerin aritmetik ortalaması alınarak panel geneli için CIPS (Cross-Sectionally Augmented IPS) testi istatistiği değerleri hesaplanmaktadır. Ayrıca, CADF testi ile paneli oluşturan her bir ülke için durağanlık analizi yaparken, CIPS testi ise panelin geneli için durağanlık analizi yapmaktadır

(Yalçınkaya ve Kaya, 2017: 21-22). CADF ve CIPS test istatistiği değerleri Monte Carlo simülasyonları Pesaran (2007) çalışmasındaki kritik tablo değerlerinden mutlak değer olarak büyük olması halinde temel hipotez (seride birim kök vardır) reddedilmekte ve ilgili birim-panel geneli için alternatif hipotez (seride birim kök yoktur) kabul edilmektedir (Pesaran, 2007: 266-311).

Bağımlı değişkenin düzeyde durağan olması durumunda değişkenler arasındaki eşbütünleşme ilişkisi Westerlund (2008) Durbin-Hausman eşbütünleşme testi kullanılarak incelenmiştir. Test, otoregresif parametrenin heterojen olduğunu kabul eden grup ortalaması istatistiği (DH_g) ve otoregresif parametrenin homojen olduğunu varsayan panel istatistiği (DH_p) ile hesaplanmaktadır.

$$DH_g = \sum_{i=1}^n \hat{S} (\hat{\phi}_{i-1})^2 \sum_{t=2}^T \hat{e}_{it-1}^2 \quad (2)$$

$$DH_p = \hat{S}_n (\hat{\phi} - \hat{\phi})^2 \sum_{i=1}^n \sum_{t=2}^T \hat{e}_{it-1}^2 \quad (3)$$

DH_g ve DH_p için H_0 hipotezi her iki test için de “tüm birimler için eşbütünleşme yoktur” şeklinde oluşturulmuştur. Alternatif hipotezler ise “tüm panel için eşbütünleşme vardır” ve “bazı birimler için eşbütünleşme vardır” şeklindedir (Westerlund, 2008: 199-203).

Araştırmada değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisi ise Emir-Mahmutoğlu ve Köse (2011) tarafından önerilen Panel Fisher Nedensellik testiyle analiz edilmiştir. Test değişkenlerin bir kısmının seviyede bir kısmının farkta durağan olması ve eşbütünleşik olmaması halinde değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisini araştırabilmektedir (Polat, 2018: 521).

6. Bulgular

6.1. Panel Birim Kök ve Yatay Kesit Bağımlılığı Testleri

Araştırmada kullanılan değişkenlerin yatay kesit bağımlılığı problemi içerip içermediği Breusch-Pagan (1980) LM ve Sapması Düzeltilmiş ölçeklendirilmiş LM testleri kullanılarak incelenmiştir. Tablo 3'te test sonuçları verilmiştir. LM testlerine göre bütün değişkenler yatay kesit bağımlılığı problemi içermektedir. Bu nedenle değişkenlerin durağanlığı yatay kesit bağımlılığını hesaba katan CADF-CIPS testleri kullanılarak analiz edilmiştir. Tablo 3'te görüldüğü üzere, HDI ve INF değişkenleri düzeyde durağan iken DACIK ve LNDBS değişkenleri birinci farklarında durağanlaşmıştır.

Tablo 3. CADF, CIPS ve Yatay Kesit Bağımlılığı Testi

	Düze y					
	CADF		CIPS		Breusch-Pagan LM	Bias-corrected scaled LM
HDI	-2.282	**	-2.656	***	691.180 (0.000)	76.976 (0.000)
INF	-3.260	***	-		151.288 (0.000)	13.350 (0.000)
DACIK	-0.894		-0.684		527.567 (0.000)	57.694 (0.000)
LNDBS	-1.186		-0.954		486.944 (0.000)	52.907 (0.000)
Birinci Fark						
Δ DACIK	-1.743		-2.858	***		
Δ LNDBS	-2.928	***	-3.767	***		

***, ** ve * sırasıyla $p < 0.01$, $p < 0.05$ ve $p < 0.10$ düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

6.2. Durbin Hausman Eşbütünleşme Testi

Tablo 4'te tahmin edilen modellerin heterojenliği Delta homojenlik testi kullanılarak incelenmiştir. Tablo 4'de verilen test sonuçlarına göre tahmin edilen modeller heterojendir. Bağımlı değişkenin düzeyde durağan olması üzerinde değişkenler arasındaki eşbütünleşme ilişkisi Durbin-Hausman eşbütünleşme testi kullanılarak incelenmiştir. Değişkenler arasındaki eşbütünleşme ilişkisini test eden panel ve grup istatistikleri anlamsız bulunmuştur. Buna göre, değişkenler uzun dönemde eşbütünleşik değildir.

Tablo 4. Durbin-Hausman Eşbütünleşme Testi

Delta Homojenite Testi		Durbin-Hausman Eşbütünleşme	
Delta Tilde	12.656 (0.000)	DH Grup	2.162 (0.985)
Delta Tilde Adj	14.499 (0.000)	DH Panel	10.230 (1.000)

*, ** ve *** sırasıyla %1, %5, %10 anlamlılık düzeyinde istatistikî olarak anlamlılığı göstermektedir.

6.3. Emir-Mahmutoğlu ve Köse Nedensellik Testi

Emir Mahmutoğlu ve Köse nedensellik testleri farklı seviyelerde (I[0] ve I[1]) durağan olan ve aralarında eşbütünleşme bulunmayan değişkenlerin nedensellik ilişkilerini incelemeye imkân tanır. DACIK değişkeninden HDI değişkenine doğru nedensellik ilişkisi Türkiye ve Endonezya için anlamlı iken, diğer ülkeler için anlamsızdır. HDI'den DACIK'a doğru nedensellik ilişkisi Türkiye, Endonezya ve Mısır ile Bangladeş için anlamlı iken diğer ülkeler için anlamsızdır. Sonuçlar Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. DACIK ve HDI Arasındaki Emir-Mahmutoğlu ve Köse Nedensellik

	DACIK=>HDI		HDI => DACIK			
	Gecikme	Wald	Gecikme	Wald		
Mısır	2	4.350 (0.114)	2	7.219 (0.027)	**	
Meksika	1	1.401 (0.237)	1	0.030 (0.862)		
Nijerya	1	0.681 (0.409)	1	0.278 (0.598)		
Filipinler	1	0.367 (0.545)	1	0.320 (0.572)		
Türkiye	2	6.979 (0.031)	**	2	5.419 (0.067)	*
Endonezya	3	15.404 (0.002)	***	3	57.308 (0.000)	***
Bangladeş	1	0.305 (0.580)	1	18.764 (0.000)	***	
Vietnam	1	0.065 (0.799)	1	0.004 (0.953)		
Pakistan	2	1.034 (0.596)	2	1.457 (0.483)		
Panel Fisher		32.786	Panel Fisher	92.557		
As. Prob.		0.018	***	As. Prob.	0.000	***
Boots. Prob.		0.729	Boots. Prob.	0.068	*	

***, ** ve * sırasıyla $p < 0.01$, $p < 0.05$ ve $p < 0.10$ düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Tablo 5'teki sonuçlara göre, Türkiye ve Endonezya'da artan uluslararası ilişkiler ile ticaret hacmi ve buna bağlı gelişen piyasa serbestleşmesi bu ülkelerde beşeri kalkınmanın gelişimini ve yoksulluğu etkilemektedir. Buna karşın, diğer ülkelerde artan serbestleşmeden beşeri kalkınma ve yoksulluğa doğru bir nedensellik söz konusu değildir. Mısır, Türkiye, Endonezya ve Bangladeş'te ise beşeri kalkınma ve yoksullukta görülen gelişmeler uluslararası ticari serbestleşme ve artan reel ilişkilerin nedeni iken, diğer ülkelerde bu değişkenlerde görülen değişimlerden dışı açıklığa doğru herhangi bir nedensellik etkisi söz konusu değildir.

Tablo 6'da INF değişkeninden HDI'ye doğru nedensellik Filipinler ve Vietnam için anlamlı iken, diğer ülkeler için anlamsızdır. HDI'den INF'e doğru nedensellik ise tüm ülkeler için anlamsızdır. Buna göre, genel fiyat düzeylerindeki artışı gösteren enflasyon oranlarındaki değişim Filipinler ve Vietnam'da sosyal kalkınma düzeyini ve yoksulluğun değişim seyrini etkilemektedir. Buna karşın diğer ülkelerde enflasyon oranlarından sosyal kalkınma düzeyine doğru anlamlı bir nedensellik ilişkisi yoktur. Aynı zamanda araştırma ülkelerinde beşeri ve sosyal kalkınmadan enflasyona doğru herhangi bir nedensellik olmadığı ortaya konulmuştur.

Tablo 6. INF ve HDI Arasındaki Emir-Mahmutoğlu ve Köse Nedensellik

	INF=>HDI		HDI => INF	
	Gecikme	Wald	Gecikme	Wald
Mısır	2	2.208 (0.332)	2	0.801 (0.670)
Meksika	1	0.077 (0.782)	1	1.676 (0.195)
Nijerya	1	1.748 (0.186)	1	0.130 (0.718)
Filipinler	1	6.739 (0.009)	1	0.160 (0.690)
Türkiye	3	0.048 (0.997)	3	3.592 (0.309)
Endonezya	1	2.369 (0.124)	1	0.983 (0.321)
Bangladeş	3	1.570 (0.666)	3	3.960 (0.266)
Vietnam	2	5.343 (0.069)	2	2.280 (0.320)
Pakistan	2	0.162 (0.922)	2	2.338 (0.311)
Panel Fisher	25.892		Panel Fisher	17.358
As. Prob.	0.102		As. Prob.	0.499
Boots. Prob.	0.475		Boots. Prob.	0.946

***, ** ve * sırasıyla $p \leq 0.01$, $p \leq 0.05$ ve $p \leq 0.10$ düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

LNDBS ve HDI arasındaki Emirmahmutoğlu-Köse nedensellik test sonuçları Tablo 7’de raporlanmaktadır.

Tablo 7. LNDBS ve HDI Arasındaki Emir-Mahmutoğlu ve Köse Nedensellik

	LNDBS=>HDI		HDI => LNDBS	
	Gecikme	Wald	Gecikme	Wald
Mısır	1	0.010 (0.919)	1	0.210 (0.647)
Meksika	1	0.722 (0.395)	1	0.038 (0.845)
Nijerya	2	0.737 (0.692)	2	7.428 (0.024)
Filipinler	1	3.103 (0.078)	1	0.630 (0.428)
Türkiye	2	1.885 (0.390)	2	0.035 (0.982)
Endonezya	1	3.865 (0.049)	1	1.210 (0.271)
Bangladeş	1	0.525 (0.469)	1	0.914 (0.339)
Vietnam	2	0.267 (0.875)	2	1.921 (0.383)
Pakistan	2	0.373 (0.830)	2	0.407 (0.816)
Panel Fisher	17.920		Panel Fisher	17.472
As. Prob.	0.461		As. Prob.	0.491
Boots. Prob.	0.976		Boots. Prob.	0.992

***, ** ve * sırasıyla $p \leq 0.01$, $p \leq 0.05$ ve $p \leq 0.10$ düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Tablo 7’de LNDBS’den HDI’ye doğru nedensellik olduğu Filipinler ve Endonezya için anlamlı iken, diğer ülkeler için anlamsızdır. HDI’den LNDBS’ye doğru nedensellik ilişkisinde ise Nijerya için anlamlı iken, diğer ülkeler için anlamsızdır. Buna göre, Filipinler ve Endonezya’da artan dış borçlar, bu ülkelerin beşeri kalkınma düzeyini ve yoksulluk oranlarını etkilemektedir. Bu bulgu önemlidir. Çünkü, bu ülkelerde alınan dış borçların sosyal refah düzeyini etkileyecek biçimde etkin bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Buna karşın, diğer ülkelerin dış borçlanmasının sosyal ve beşeri kalkınma düzeyinin nedeni olmadığı görülmüştür. Beşeri kalkınma ve yoksulluk oranlarındaki değişimin Nijerya’da dış borçlanmayı anlamlı etkilediği gösterilirken, diğer ülkelerde yoksulluğun gelişiminden dış borç stokunun artmasına doğru herhangi bir nedensellik söz konusu değildir.

7. Sonuç

Çalışma, N11 ülke ekonomilerinde 2000-2020 yılları arasındaki panel veriler yardımıyla dışa açıklık, dış borç ve enflasyonun yoksulluğu nasıl etkilediğini açıklamaktadır. Veri durağanlığını kontrol etmek için ikinci kuşak birim kök testlerinden, CADF, CIPS yöntemleri ve Gauss kodlarıyla test edilmiştir. Delta homojenlik testi kullanılarak modelin heterojen olduğu tespit edilmiştir. Bağımlı değişkenin düzeyde durağan olması üzerine değişkenler arasındaki eşbütünlük ilişkisi Durbin-Hausman eşbütünlük testi kullanılarak incelenmiş ve değişkenlerin uzun dönemde eşbütünlük olmadığı görülmüştür. Seriler arasındaki nedensellik ilişkileri araştırılmıştır. Bütün değişkenler yatay kesit bağımlılığı problemi içermektedir. HDI ve INF değişkenleri düzeyde durağan olduğu DACIK ve LNDBS değişkenleri birinci farklarında durağanlaştığı görülmüştür.

Araştırma sonuçları dışa açıklık, dış borç stoku ve enflasyonun yoksullukla uzun dönemde eşbütünlük olmadığını göstermiştir. Nedensellik testi sonuçları yönünün, kullanılan değişkenlere ve ülkelere göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Buna göre dışa açıklık oranından yoksulluğa doğru tek yönlü nedensellik ilişkisinin Türkiye ve Endonezya için anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Asongu (2013), çalışması ile bu sonucu desteklemektedir. Bangladeş, Mısır, Meksika, Nijerya, Pakistan, Filipinler ve Vietnam için ise anlamsız olduğu bu ülkelerde ticari dışa açıklığın insani gelişmişlik düzeyini pozitif yönde etkileyerek yoksulluğu azaltmış olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda literatürdeki; Tilak (1992), Todaro (1994), Eusufzai (1996), Nourzad ve Powell (2003) ve Kabadayı (2013), çalışmaları bulguları desteklenmektedir. Yoksulluk oranlarından dışa açıklığa doğru nedensellik ilişkisinin ise Türkiye, Endonezya, Mısır ve Bangladeş için anlamlı olduğu, diğer ülkeler için anlamsız olduğu görülmüştür. Buna göre, Türkiye ve Endonezya’da artan uluslararası ticaret ile yoksulluk düzeyi arasında karşılıklı bir yakın ilişki varken, Mısır ve Bangladeş’te yoksulluk düzeyinde yaşanan gelişmeler tek taraflı olarak uluslararası ticareti etkilemektedir. Enflasyon oranlarından yoksulluk oranlarına doğru tek yönlü

nedenselliğin Filipinler ve Vietnam için anlamlı iken, yoksulluktan, enflasyon oranlarına doğru nedensellik ilişkisi tüm ülkeler için anlamsız bulunmuştur. Buna göre, Güney Doğu Asya'nın iki önemli ülkesi olan Filipinler ve Vietnam'da enflasyon oranlarının artması yoksulluğu etkilemiştir. Ravallion (1998), Epaulard (2003), Braumann (2004), Menna ve Tirelli (2017) çalışmaları sonucu destekler niteliktedir. Dış borçlardan yoksulluk oranlarına doğru nedensellik ilişkisi incelendiğinde, Filipinler ve Endonezya için anlamlı sonuçlara ulaşılırken, diğer ülkeler için bulgular anlamsızdır. Buna göre, Filipinler ve Endonezya'da alınan dış borçlar yoksulluk düzeyini etkilemiştir. Cunningham (1993), Eichengreen ve Portes (1995), Fosu (1996), Fosu (1999) ve Tiruneh (2004) bulguları çalışmadan elde edilen sonuçları desteklemektedir. Yoksulluk düzeyinde meydana gelen değişimden dış borç oranlarına doğru nedensellik ilişkisi incelendiğinde ise sadece Nijerya için anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre, bu ülkede yoksulluk oranlarında meydana gelen değişimler, ülkenin dışardan aldığı borç düzeyini etkilerken, diğer ülkelerde yoksulluk oranlarının dış borçlar üzerinde herhangi bir anlamlı etkisi söz konusu değildir. Bu sonuçlar göstermektedir ki; uluslararası ticaretten kaynaklı dış borçlar ve enflasyon, ülkelerin yoksulluk göstergeleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle ülkeler küreselleşmenin etkisiyle coğrafî sınırların ortadan kalktığı ve tek pazar haline gelen dünyada, ekonomilerinin sürdürülebilir niteliklere sahip olabilmelerini sağlamalıdır. Bununla birlikte bu tek pazardan pay almak, bu payı artırmak ve artan rekabet ortamına ayak uydurabilmek adına, ülke ekonomileri için alınan dış borç kaynaklarının verimli kullanımı ile birlikte enflasyonu ve yoksulluğu azaltma yönünde daha gelişmiş politika ve uygulamalara gitmelidirler.

Araştırmanın ileride yapılacak araştırmalara, politika yapıcılara ve piyasa katılımcılarına önerileri aşağıdaki gibidir:

- (i). Ülkeler tarafından alınan dış borcun beşeri kalkınma düzeyini artırması ve yoksulluğu engellemesinde çözüme yönelik dünya politikalarının dikkate alınması önerilebilir.
- (ii). Filipinler ve Endonezya gibi, alınan dış borçların ülke ekonomisine olumlu katkılarda bulunduğu ülkelerde, söz konusu parasal kaynağın kullanım alanı araştırılarak, bu borçların ekonomik büyümeye ne şekilde katkı sağladığı sayısal analiz teknikleriyle, kamu harcamalarının net etkisi ölçülebilir.
- (iii). İstihdam imkânlarının artırılmasını sağlayacak Ar-Ge yatırım çeşitliliği ile rekabet üstünlüğu sağlayarak ekonomik büyüme ve dolayısıyla da gelir dağılımında iyileşmeler sağlanabilir.
- (iv). Üretimi artırma noktasında, gerekli ürünlerin temininde küresel tedarik zincirindeki aksaklıklarını giderecek önlemlerle enerji, emtia ve gıda fiyatlarının yükselmesi önlenebilir.

- (v). Üretimde enerji bazlı hammadde ihtiyacının karşılanması gibi konularda çok sayıda unsurla ilgili yenilenebilir enerji için yeni politikalar geliştirmek ve buna yönelik eylem planlarının gözden geçirilmesi düşünülebilir.

Kaynakça

- Abel, A. (1983). Optimal investment under uncertainty. *American Economic Review*, 73(1), 228- 233. <https://www.jstor.org/stable/j.ctv9hj7wb.11>
- Adams, R. (2003). *Economic growth, inequality and poverty: Findings from a New Data Set*. World Bank.
- Agrawal, P. (2008). Economic growth and poverty reduction: Evidence from Kazakhstan. *Asian Development Review*, 24(2), 90-115.
- Aizenman, J., & Marion, N. (1995). *Volatility, investment and disappointment aversion*. Cambridge: NBER.
- Aktan, Ç., & Vural, İ. (2002). *Gelir dağılımlında adalet(siz)lik ve gelir eşit(siz)liği: terminoloji, temel kavramlar ve ölçüm yöntemleri, Yoksullukla Mücadele Stratejileri*. Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları.
- Albanesi, S. (2007). Inflation and inequality. *Journal of Monetary Economics*, 54(4), 1088-1114. <https://doi.org/10.1016/j.jmoneco.2006.02.009>
- Alfaro, L. (2005). Inflation, openness, and exchange rate regimes: The quest for short-term commitment. *Journal of Development Economics*, 77(1), 229-249. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2004.02.006>
- Altıntepe, N. (2018). Dış ticaretin istihdam üzerine etkilerinin analizi: Karabük İli Örneği (2006:1-2017:12). *Yönetim ve Ekonomi*, 25(3), 896-910.
- Amoateng, K., & Amoaku, A. (1996). Economic growth, export and external debt causality: The case of African countries. *Applied Economics*, 28(1), 21-27.
- Asongu, S. (2013). Globalization and Africa: Implications for human development. *International Journal of Development Issues*, 12(3), 213-238. <https://doi.org/10.1108/IJDI-10-2012-0064>
- Atique, R., & Malik, K. (2012.). Impact of domestic and external debt on the economic growth of Pakistan. *World Applied Sciences Journal*, 20(1), 120-129. <https://doi.org/10.5829/idosi.wasj.2012.20.01.1621>
- Awan, A., Asghar, N., & Rehman, H. (2011). The impact of exchange rate, fiscal deficit and terms of trade on external debt of Pakistan a cointegration and causality analysis. *Australian Journal of Business and Management Research*, 1(3), 10-24. <http://www.ajbmr.com/articlepdf/ajbmr01n0302.pdf>
- Balyemez, B. (2008). İhracat teşviklerinin makro piyasalara teorik etkileri. *PARADOKS, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 4(1), 1-5.

- Barro, R. (2000). Inequality and growth in a panel of countries. *Journal of Economic Growth*, 5(1), 5-32.
- Belke, A., & Gros, D. (2001). Real impacts of intra-european exchange rate variability: A case for EMU? *Open Economies Review*, 12, 231-264.
- Bernanke, B. (1983). Irreversibility, uncertainty and cyclical investment. *Review of Economic Studies*, 98(1), 86-106. <https://doi.org/10.2307/1885568>
- Beyaert, A., & Camacho, M. (2008). TAR panel unit root tests and real convergence? An application to the EU enlargement process. *Review of Development Economics*, 12(3), 668-681. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9361.2008.00479.x>
- Bhagwati, J., & Srinivasan, T. (2002). Trade and poverty in the poor countries. *The American Economic Review*, 92(2), 180-183. <https://doi.org/10.1257/000282802320189212>
- Braumann, B. (2004). High inflation and real wages. *IMF Staff Papers*, 51(1), 123-147.
- Breitung, J., & Candelon, B. (2005). Purchasing power parity during currency crises: a panel unit root test under structural breaks. *Review of World Economics*, 141, 124-140.
- Breuer, J., McNown, R., & Wallace, M. (2002). Series-specific unit root tests with panel data. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 64(5), 0305-9049.
- Bulfi, A. (2001). Income inequality: does inflation matter? *IMF Staff papers*, 48 (1), 139- 159.
- Bullow, J., & Kenneth, R. (1990). Cleaning up third world debt without getting to the cleaners. *J. Econ. Perspect*, 4(1), 31-42.
- Byrne, J., & Davis, E. (2005). The impact of short and long-run exchange rate uncertainty on investment: A panel study of industrial countries. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 67(3), 307-329.
- Campa, J., & Goldberg, L. (1995). Investment in manufacturing, exchange rates and external exposure. *Journal of International Economic*, 38(3-4), 297-320. [https://doi.org/10.1016/0022-1996\(94\)01348-V](https://doi.org/10.1016/0022-1996(94)01348-V)
- Cardoso, E. (1992). *Inflation and poverty*. NBER.
- Carruth, A., Dickersen, A., & Henley, A. (2000). What do we know about investment under uncertainty? *Journal of Economic Surveys*, 14(2), 120-153.
- Çelik, H. (2022). Ticari Serbestleşme ve Finansal Gelişmişlik Yoksulluğu Azaltıyor mu? Yeni Sanayileşen Ülkelerden Kanıtlar. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(2), 768-783. <https://doi.org/10.21547/jss.1003118>
- Chan, T. (2006). Economic and non-economic determinants of poverty in developing countries: competing theories and empirical evidence., *Canadian Journal of Development Studies*, 27(3), 267-285.
- Chauhary, T., & Chaudhary, A. (2008). The effects of rising food and fuel costs on poverty in Pakistan. *The Lahore Journal of Economics*, 13, 117-138.
- Chowdhury, K. (1994). A structural analysis of external debt and economic growth: Some evidence from selected countries in Asia and the Pacific. *Applied Economics*, 26(12), 1121-1131.
- Cunningham, R. (1993). The effects of debt burden on economic growth in heavily indebted nations. *Journal of economic development*, 18(1), 115-126. <https://doi.org/10.1080/0003684940000110>
- Davies, A., & Quinlivan, G. (2006). A panel data analysis of the impact of trade on human development. *The Journal of Socio-Economics*, 35, 868-876. <https://doi.org/10.1016/j.socec.2005.11.048>
- Demirbaş, M., Türkay, H., & Türkoğlu, M. (2009). Petrol fiyatlarındaki gelişmelerin Türkiye'nin cari açığı üzerine etkisinin analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 289-299.
- Dijkstra, G., & Hermes, N. (2001). *The uncertainty of debt service payment and economic growth of highly indebted poor countries: Is there a case for debt relief?*. Helsinki: Wider.
- Dixit, A., & Pindyck, R. (1994). *Investment under uncertainty*. Princeton: Princeton University Press.
- Doğan, E., & Bayraç, H. (2014). Türkiye'de cari açık sorunu üzerine mikro temelli bir yaklaşım. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 97-124.
- Doğan, İ., & Gürbüz, S. (2017). Enerji fiyatlarının dış ticaret açığı üzerindeki rolü. *Ömer Halis Demir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(10), 81-90.
- Dollar, D. (1992). Outward-oriented developing economies really do grow more rapidly: Evidence from 95 LDCs 1976-1985. *Economic Development and Cultural Change*, 40(3), 523-544.
- Dollar, D., & Kraay, A. (2002). Growth is good for the poor. *Journal of Economic Growth*, 7, 195-225.
- Easterly, W., & Fischer, S. (2001). (2001). Inflation and the poor. *Journal of Money, Credit and Banking*, 33(2), 160-178. <https://doi.org/10.2307/2673879>
- Easterly, W., & Fischer, S. (2001). Inflation and the poor. *Journal of Money, Credit and Banking*, 33(2), 160-178.
- Eichengreen, B., & Portes, R. (1995). *Debt and default in the 1930's: Causes and Consequences*. National Bureau of Economic Research.
- Epaulard, A. (2003). *Macroeconomic performance and poverty reduction*. IMF.
- Erdoğan, S., & Bozkurt, H. (2009). Türkiye'de cari açığın

- belirleyicileri: MGARCH modelleriyle bir inceleme. *Maliye Finans Yazıları*, 1(84), 135-172.
- Eroğlu, N., Altaş, D., Ün, T., & Ulu, M. (2017). OECD ÷lkelerinde sosyal yardım harcamalarının gelir dağılımlına etkisi: Panel veri analizi. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 336-354.
- Erosa, A., & Ventura, G. (2002). On inflation as a regressive consumption tax. *Journal of Monetary Economics Volume*, 49(4), 761-795. [https://doi.org/10.1016/S0304-3932\(02\)00115-0](https://doi.org/10.1016/S0304-3932(02)00115-0)
- Eusufzai, Z. (1996). Openness, economic growth and development: some further results. *Economic Development and Cultural Change*, 44(2), 333-338.
- Evcim, N., Güneş, S., & Karaalp Orhan, H. (2019). Yoksulluk, eşişsizlik ve büyüme ilişkisi: Türkiye düzey-1 örneği. *Yönetim ve Ekonomi Araştırma Dergisi*, 17(4), 145-164.
- Farzanegan, M., & Markwardt, G. (2009). The effects of oil price shocks on the Iranian economy. *Energy Economics*, 31(1), 134-151. <https://doi.org/10.1016/j.eneco.2008.09.003>
- Fosu, A. (1996). The impact of external debt on economic growth in sub saharan African. *Journal of economic development*, 21(1), 93-118.
- Fosu, A. (1999). The external debt burden and economic growth in the 1980s: Evidence from sub Saharan Africa. *Canadian Journal of Development Studies*, 20(2), 307-318. <https://doi.org/10.1080/02255189.1999.9669833>
- Fosu, A. (2011). *Growth, Inequality, and Poverty Reduction in Developing Countries*. WIDER Working Paper, Working Paper No. 2011/01, 1-52.
- Frankel, J., & Romer, D. (1996). *Trade and growth: An empirical investigation*. NBER.
- Göçer, İ., Mercan, M., & Hotunluoğlu, H. (2012). Seçilmiş OECD ÷lkelerinde cari işlemler açığıının sürdürülebilirliği: Yatay kesit bağımlılığı altında çoklu yapısal kırılmalı panel veri analizi. *Maliye Dergisi*, 163, 449-470.
- Goldman Sachs. (2007). *The Goldman Sachs 2007 Annual Report*. <https://www.goldmansachs.com/investor-relations/financials/archived/annual-reports/2007-annual-report.html>.
- Goudie, A., & Ladd, P. (1999). Economic growth, poverty and inequality. *Journal of International Development*, 11, 177-195.
- Gruben, W. C., & Darryl, M. (2004). The openness-inflation puzzle revisited. *Applied Economic Letters*, 11(8), 465-468. <https://doi.org/10.1080/1350485042000244477>
- Güneş, Ş., & Konur, F. (2013). Türkiye ekonomisinde dışa açıklık ve enflasyon ilişkisi üzerine ampirik bir analiz. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 8(2), 7-20.
- Gupta, S., Davoodi, H., & Terme., R. (2002). Does corruption affect income inequality and poverty. *Economics of Governance*, 3, 23-45.
- Hadri, K. (2000). Testing for stationarity in heterogeneous panel data. *Econometrics Journal*, 3, 148-161.
- Hadri, K., & Kurozumi, E. (2012). A simple panel stationarity test in the presence of serial correlation and a common factor. *Economics Letters*, 115(1), 31-34. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2011.11.036>
- Hamid, Z., & Amin, R. (2013). Trade and human development in OIC countries: A panel data analysis. *Islamic Economic Studies*, 21(2), 55-70. <https://doi.org/10.12816/0001558>
- Hasan, P. (1999). Pakistan's debt problem: Its changing nature and growing gravity. *The Pakistan Development Review*, 38(4), 435-470.
- Hassan, M., Wajid, A., & Kalim, R. (2017). Factors affecting trade deficit in Pakistan, India and Bangladesh. *Economia Politica*, 34(2), 283-304.
- Im, K., Pesaran, H., & Shin, Y. (2003). Testing for unit roots in heterogeneous panels. *Journal of Econometrics*, 115, 53-74. [https://doi.org/10.1016/S0304-4076\(03\)00092-7](https://doi.org/10.1016/S0304-4076(03)00092-7)
- İnce, M. (2001). *Devlet borçları ve Türkiye*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- İspiroğlu, F., & Taş, S., (2022). Yükselen Piyasa Ekonomilerinde Ticari Dışa Açıklığın Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Ekonometrik Bir Uygulama. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 18(1), 2022. <http://dx.doi.org/10.17130/ijmeb.846218>
- Kabadayı, B. (2013). Human development and trade openness: A case study on developing countries. *Advances in Management & Applied Economics*, 3(3), 193-199.
- Kim, C., & Beladi, H. (2005). Is free trade inflationary? *Economics Letters*, 89(1), 343-349. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2005.06.016>
- Klasen, S. (2008). Economic growth and poverty reduction: Measurement issues using income and non-income indicators. *World Development*, 36(3), 420-445. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2007.03.008>
- Koç, H., & Değer, M. K. (2010). Döviz kuru belirsizliği ve yurtiçi yatırımlar: Türkiye ekonomisi üzerine nedensellik testleri (1988-2007). *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(3), 80-93.
- Kong, Q., Peng, D, Ni, Y, Jiang, X., & Wang, Z., (2021). Trade openness and economic growth quality of China: Empirical analysis using ARDL model. *Finance Research Letters*, 38, 1-9.
- Korap, L. (2019). Finansal Gelişme ve Ekonomik Büyüme

- İlişkisi: Türkiye Ekonomisi için Bir Uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 54, 75-88. <https://doi.org/10.18070/erciyesiibd.523605>
- Kraay, A. (2006). When is growth pro-poor? Evidence from a panel of countries. *Journal of Development Economics*, 80(1), 198-227. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2005.02.004>
- Küçükaksoy, İ., & Akalın, G. (2017). Fisher hipotezi'nin panel veri analizi ile test edilmesi: OECD ülkeleri uygulaması. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 35(1), 19-40.
- Kydland, F., & Prescott, E. (1977). Rules rather than discretion: The inconsistency of optimal plans. *Journal of Political Economy*, 85(3), 473-492.
- Lane, P. (1997). Inflation in open economies. *Journal of International Economics*, 42(3-4), 327-347. [https://doi.org/10.1016/S0022-1996\(96\)01442-0](https://doi.org/10.1016/S0022-1996(96)01442-0)
- Lee, J., & Shin, K. (2000). The role of variable input in the relationship between investment and uncertainty. *American Economic Review*, 90(3), 667-680.
- Levin, A., Lin, C., Chu, F., & Chu, C. (2002). Unit root tests in panel data: asymptotic and finite sample properties. *Journal of Econometrics*, 108, 1-24. [https://doi.org/10.1016/S0304-4076\(01\)00098-7](https://doi.org/10.1016/S0304-4076(01)00098-7)
- Lucas, R. E. (1967). Adjustment costs and the theory of supply. *Journal of Political Economy*, 75(4), 321-334.
- Maddala, G., & Wu, S. (1999). A comparative study of unit roots with panel data and a new simple test. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 61, 631-651.
- Menna, L., & Tirelli, P. (2017). Optimal inflation to reduce inequality. *Review of Economic Dynamics*, 24, 79-94. <https://doi.org/10.1016/j.red.2017.01.004>
- Mercan, M., & Göçer, İ. (2014). Ticari dışa açıklığın ekonomik etkileri: Orta Asya ülkeleri için ampirik bir analiz. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(22), 27-44.
- Muhammad, N. A., R. M. Islam., & Marashdeh, H. A. (2016). Financial development and economic growth: an empirical evidence from the GCC countries using static and dynamic panel data. *Journal Econ. Finan.*, 40, 773-791. <https://doi.org/10.1007/s12197-015-9331-9>.
- Mukhtar, T. (2010). Does trade openness reduce inflation? Empirical evidence from Pakistan. *The Lahore Journal of Economics*, 15(2), 35-50.
- Murthy, D.S., Patra, P., & Samantaraya, A. (2014). Trade openness, financial development index and economic growth: evidence from India (1971-2012). *Journal Finance Econ Policy*, 6(4), 362-375
- Nourzad, F., & Powell, J. (2003). Openness, growth and development: Evidence from a panel of developing countries. *Scientific Journal of Administrative Development*, 1, 72-94.
- Nursini, N. (2017). Effect of fiscal policy and trade openness on economic growth in Indonesia: 1990-2015. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 7(1), 358-364.
- Olomola, P., & Adejumo, A. (2006). Oil price shock and macroeconomic activities in Nigeria. *International Research Journal of Finance and Economics*(3), 28-34.
- Omoke, P.C., Nwachukwu, T., Ibrahim, A., & Nwachukwu, O.D. (2022). Asymmetric impact of financial development, trade openness, and environmental degradation on economic growth in Venezuela. *Environmental Science and Pollution Research*, 29, 27411-27420. <https://doi.org/10.1007/s11356-021-18421-2>
- Onakoya, A., Johnson, B., & Ogundajo, G. (2019). Poverty and trade liberalization: empirical evidence from 21 Africa countries. *Economic Research-Ekonomska Istrazivanja*, 32(1), 635-656. <https://doi.org/10.1080/1331677X.2018.1561320>
- Özcan, G., & Özmen İ., (2019). E7 Ülkelerinde Finansal Derinleşme ve Yoksulluk İlişkisi: Bootstrap Panel Nedensellik Analizi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18 (1), 508-521. <https://doi.org/10.21547/jss.457377>
- Özççek, Ö. (2007). Nominal kur oynaklığı ve Türkiye'de sermaye yatırımı üzerindeki etkisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 73-84.
- Özdemir, A., & Ordu, C. (2013). Döviz kuru ve dış ticaret ilişkisi: Türkiye örneği. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 50(582), 29-42.
- Öztürk, N. S., Barışık, S., & Darıcı, H. K. (2010). Gelişmekte olan piyasalarda finansal derinleşme ve büyüme ilişkisi: panel veri analizi. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 95-119.
- Peçe, M., Ceyhan, M., & Akpolat, A. (2016). Türkiye'de gelir dağılımının ekonomik büyümeye etkisi üzerine ekonometrik bir analiz. *International Journal of Cultural and Social Studies*, 2(1), 135-148.
- Pehlivan, O. (2004). *Kamu maliyesi*. Trabzon: Derya Kitabevi.
- Pesaran, M. (2006). Estimation and inference in large heterogeneous panels with a multifactor error structure. *Econometrica*, 74(4), 67-1012. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0262.2006.00692.x>
- Pesaran, M. (2007). A simple panel unit root test in the presence of cross-section dependence. *Journal of Applied Econometrics*, 22(2), 265-312. <https://doi.org/10.1002/jae.951>
- Polat, M. (2018). Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının borsa ve reel sektörde firmalara etkisi: Gelişmekte olan

- lkeler zerine eşbtnleşme ve nedensellik analizi. *Bingl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstits Dergisi*, 8(16), 510-526.
- Ravallion, M. (1998). *Poverty lines in theory and practice*. Washington,: World Bank.
- Reuveny, R., & Li, Q. (2003). Economic openness, democracy, and income inequality: An empirical analysis. *Comparative Political Studies*, 36(5), 575-601.
- Rodriguez, F., & Rodrik, D. (1999). *Trade policy and economic growth: A skeptic's guide to the cross-national evidence*. NBER Working Papers No: 7081 .
- Rogoff, K. (1990). Symposium on new institutions for developing country debt. *Journal of Economic Perspectives*, 4(1), 3-6.
- Rogoff, K. (2003). Globalisation and global disinflation. *Economic Review*, 4, 45-78.
- Romer, C., & Romer, D. (1998). *Monetary policy and the well-being of the poor*. Cambridge: NBER.
- Romer, D. (1993). Openness and inflation: Theory and evidence. *Quarterly Journal of Economics*, 108(4), 869-903.
- Sachs, J. D., & Warner, A. (1995). Economic reform and the process of global integration . *Brookings Papers on Economic Activity*, 1, 1-118.
- Sachsida, A., Carneiro, F., & Loure, P. (2003). Does greater trade openness reduce inflation? further evidence using panel data techniques. *Economics Letters*, 81(3), 315-319. [https://doi.org/10.1016/S0165-1765\(03\)00211-8](https://doi.org/10.1016/S0165-1765(03)00211-8)
- Saık, S. (2009). Büyümenin bir kaynağı olarak ticari dışa açıklık. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9(17), 525 - 548.
- Safdar, N., Liaquat, M., & Bibi, S. (2021). Role of external debt and trade deficit in economic performance of Pakistan. *Annals of Social Sciences and Perspective*, 2(1), 1-13.
- şahbaz, A., Buluş, A., & Kaleci, F. (2016). Dışa açıklık, doğrudan yabancı yatırımlar ve yoksulluk ilişkisi: Türkiye rneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15 (4), 1106-1117. <https://doi.org/10.21547/jss.265500>
- Samimi, A., Ghaderi, S., & Sanginabadi, B. (2011). Openness and inflation in Iran. *International Journal of Economics and Management Engeneering*, 1(1), 42-49.
- Savvides, A. (1992). Investment slowdown in developing countries during the 1980s: Debt overhang or foreign capital inflows. *Kyklos*, 45(3), 363-378. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6435.1992.tb02121.x>
- şeker, M. (2006). Dış borlanama teorik bir bakış ve dış borçların ekonomik etkileri. *Sosyoekonomi*, 1, 74-92.
- Sekmen, F. (2007). Açıklık ve para politikasının etkinliği: Türkiye uygulaması. *Muhasebe ve Finasman Dergisi*, (33), 171-177.
- Serven, L. (2003). Real-exchange rate uncertainty and private investment in LDCs. *Review of Economics and Statistics*, 85(1), 212-218.
- Spilimbergo, A., Juan, L., & Szekely, M. (1999). Income distribution, factor endowments, and trade openness. *Journal of Development Economics*, 59(1), 77-101. [https://doi.org/10.1016/S0304-3878\(99\)00006-1](https://doi.org/10.1016/S0304-3878(99)00006-1)
- Squire, L. (1993). Fighting poverty. *American Economic Review*, 83(2), 377-382.
- Talukdar, S. (2012). *The effect of inflation on poverty in developing countries: A panel data analysis*. Texas Tech University.
- Taş, M., Esener, S., & Darıcı, B. (2009). The effects of openness on inflation: Panel data estimates from selected developing countries. *Investment Management and Financial Innovations*, 6(4), 28-34.
- Tatoğlu, F. (2012). *Panel veri ekonometrisi-stata uygulamalı*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Tatoğlu, F. (2013). *İleri Panel veri analizi-stata uygulamalı* (2. Baskı b.). İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Tatoğlu, F. (2020). *Panel zaman serileri analizi satat uygulamalı*. İstanbul: Beta.
- Taylor, M., & Sarno, L. (1998). The behavior of real exchange rates during the post Bretton Woods period. *Journal of International Economics*, 46, 281-312. [https://doi.org/10.1016/S0022-1996\(97\)00054-8](https://doi.org/10.1016/S0022-1996(97)00054-8)
- Tilak, J. (1992). From economic growth to human development: A Commentary on recent indexes of development. *International Journal of Social Economics*, 19, 31-42. <https://doi.org/10.1108/EUM0000000000480>
- Tiruneh, M. (2004). An empirical investigation into the determinants of external indebtedness. *PRAGUE Economic Papers*, 3, 261-277.
- Todaro, M. (1994). *Economic development*. Longman: New York. United Nations Development Program. New York: Oxford University Press.
- Todaro, M.P., & Smith, S.C. (2012). *Economic Development*. Pearson Addison Wesley, Boston.
- Umaru, A., Hamidu, A., & Musa, S. (2013). *External debt and domestic debt impact on the growth of the Nigerian economy*. MPRA.
- UNDP. (2016). *Human development report 2016*. Retrieved from, http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf
- UNDP. (2020). *Human developments report*. hdr.undp.org/en/indicators/137506#

- Westerlund, J. (2008). Panel cointegration tests of the fisher effect. *Journal of Applied Econometrics*, 23, 193–233. <https://doi.org/10.1002/jae.967>
- Yalçınkaya, Ö., & Kaya, V. (2017). Eğitimin ekonomik büyüme üzerindeki etkileri: PISA Katılımcıları Üzerinde Bir Uygulama (1990-2014). *Sosyoekonomi*, 25(33), 11-35. <https://doi.org/10.17233/sosyoekonomi.299349>
- Yanıkaya, H. (2003). Trade Openness and economic growth: A cross-country empirical investigation. *Journal of Development Economics*, 72, 57-89. [https://doi.org/10.1016/S0304-3878\(03\)00068-3](https://doi.org/10.1016/S0304-3878(03)00068-3)
- Yaşa, M. (1971). *Devlet borçları* (2. Baskı b.). İstanbul: Sermet Matbaası.
- Yılmaz, A., & Karataş, T. (2009). Türkiye ekonomisinde 2001 krizi sonrası süreçte cari işlemler açığının nedenleri üzerine bir inceleme. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 27(2), 69-96.
- Yusuf, M., Malarvizhi, C., & Khin, A. (2013). Trade liberalization economic growth and poverty reduction in Nigeria. *International Journal of Business and Management*, 8(2), 42-48.
- Zaman, K., Rashid, K., Khan, M., & Ahmad, M. (2011). Panel data analysis of growth, inequality and poverty: Evidence from SAARC countries. *Journal of Yaşar University*, 21(6), 3523-3537.

Extended Summary

Purpose

The aim of the study is to determine the effects of external openness, inflation and external debt stock change on poverty for N11 country economies between 2000-2020 and to reveal the results.

Literature Review

Rogof (1990), Fosu (1996) and Cunningham (1993) found that debt adversely affected economic growth, while Bullock and Rogof (1990), Savvides (1992), Chowdhury (1994), Afrentiou and Serletis (1996), and Dijkstra and Hermes (2001) were not similar in their studies. In the studies of Doğan and Gurbüz (2017) and Erdoğan and Bozkurt (2009), it was found that foreign trade deficit and energy expenditures mutually affect each other. Zahir (2018) found that external debt has a negative impact on economic growth, and it is seen that the studies of Mercan and Göçer (2014) and Nursini (2017) are in the direction. On the Human Development Index, which allows the multidimensional measurement of poverty in the economy with social indicators; Davies and Quinlivan (2006), Nourzad and Powell (2003), Reuveny and Li (2003), and Hamid and Amin (2013) found in their study results that openness has a positive effect on human development by increasing economic growth and reducing income inequality and therefore increasing well-being. However, in Asongu (2013), in his study, it was found that although the increase in commercial openness has positive effects on human development, human development decreases as financial openness increases. On the basis of the relationship between trade deficit and inflation; Sachida et al. (2003), Sekmen (2007), Taşçı et al. (2009), Taşçı et al. (2009), Mukhtar (2010) and Samimi et al. (2011) found that trade openness increased inflation. However, in the Alfaro (2005) study, it was found that the external deficit does not have any role on inflation. In the Ravallion (1998) study, the empirical findings that inflation causes poverty were similar in the studies of Easterly and Fischer (1999), Albanesi (2007), Bulir (2001) and Erosa and Ventura, (2002), Epaulard (2003) and Braumann (2004). But it is the Menna and Tirelli (2017) study that inflation does not cause Poverty.

Design/methodology/approach

In this research article, the effects of N11 countries external openness, external debt, inflation variables on poverty were investigated with Panel data analysis method. It was excluded from the study in order to make the results of the analysis more meaningful because Iran's data could not be accessed and South Korea has a larger economy. It was tested from second-generation unit root tests to check for data stability, with CADF, CIPS methods and Gaussian codes. Using the delta homogeneity test, the model was found to be heterogeneous. The cointegration relationship between the variables was examined by using the Durbin-Hausman cointegration test after the dependent variable was static at the level and it was seen that the variables were not

cointegrated in the long term. Causality relationships between series were investigated. All variables include cross-sectional dependence problems. While HDI and INF variables were static at level, DACIK and LNDBS variables were observed to be stable in the first differences.

Findings

According to the results of the research, the fact that the one-way causality relationship from openness rate to poverty is meaningful for Turkey and Indonesia, Asongu (2013) supports the study result. In Bangladesh, Egypt, Mexico, Nigeria, Pakistan, the Philippines and Vietnam, where it is meaningless, the finding that trade openness has positively affected the level of human development and reduced poverty is that; The findings of the work of Tilak (1992), Todaro (1994), Eusufzai (1996), Nourzad and Powell (2003) and Bullyboy (2013) are supported. It has been seen that the causal relationship from poverty rates to openness is meaningful for Turkey, Indonesia, Egypt and Bangladesh, and meaningless for other countries. Accordingly, while there is a close mutual relationship between increasing international trade and poverty level in Turkey and Indonesia, developments in the poverty level in Egypt and Bangladesh unilaterally affect international trade. While one-way causality from inflation rates to poverty rates was meaningful for the Philippines and Vietnam, the causality relationship from poverty to inflation rates was found to be meaningless for all countries. Accordingly, the increase in inflation rates in the Philippines and Vietnam, two important countries of South East Asia, has affected poverty. Ravallion (1998), Epaulard (2003), Braumann (2004), Menna and Tirelli (2017) support the results of their work. In the causality relationship from external debt to poverty rates, meaningful conclusions were reached for the Philippines and Indonesia, while for other countries the findings were meaningless. Accordingly, external debts taken in the Philippines and Indonesia have affected the poverty level. The findings of Cunningham (1993), Eichengreen and Portes (1995), Fosu (1999) and Tiruneh (2004) support the results obtained from the study. When the causality relationship from the change in poverty level to external debt ratios is examined, meaningful results were reached only for Nigeria. Accordingly, changes in poverty rates in this country affect the level of foreign debt that the country receives from abroad, while in other countries poverty rates do not have any meaningful effect on external debt. These results show that; external debt and inflation from international trade have a significant impact on countries' poverty indicators. For this reason, countries should ensure that their economies can have sustainable qualities in the world where geographical borders have disappeared and become a single market due to the effect of globalization. However, in order to get a share from this single market, to increase this share and to keep up with the increasing competitive environment, they should go to more advanced policies and practices to reduce inflation and poverty along with the efficient use of external debt resources taken for the economies of the countries.